

O'SMIRLARDA BIRIKTIRUVCHI TO'QIMA YETISHMOVCHILIGI BILAN BOG'LIQ MUSHAK-SKELET OG'RIQLARINI DIFFERENSIAL DIAGNOSTIKA QILISH VA DAVOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Davolash fakulteti

3-son Ichki kasalliklar kafedrası klinik ordinatori

Xodjayev Bahouddin Javohir o'g'li

Nahimi Rohullah Mohammad Arif

Annotatsiya: O'smir yosh davri inson hayotidagi muhim davrlardan biri bo'lib, organizmning har tomonlama rivojlanishi va shakllanishi bilan tavsiflanadi. Shu sababli bu davrda turli patologik holatlar, ayniqsa, biriktiruvchi to'qima yetishmovchiliklari, o'ziga xos ahamiyatga ega bo'ladi. Biriktiruvchi to'qimalar organizmdagi skelet, mushak, qon-tomir, ichki organlarni biriktirib turuvchi, ularning strukturaviy va funksional yaxlitligini ta'minlovchi modda sifatida harakat qiladi. Ushbu to'qimalar yetishmovchiligi o'smir organizmi uchun og'ir oqibatlar keltirib chiqarishi, xususan, mushak-skelet tizimi og'riqlari, bo'g'im va suyaklarda og'riq, charchoqlik, jismoniy faoliyatda cheklanish, umurtqa va bo'g'im sohalarida noqulayliklar yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin.

Kalit so'zlar: o'smirlar, biriktiruvchi to'qima yetishmovchiligi, mushak-skelet og'riqlari, differensial diagnostika, zamonaviy davolash, klinik belgilari, pediatriya, revmatologiya, rehabilitatsiya, profilaktika.

Biriktiruvchi to'qima yetishmovchiligi bilan bog'liq mushak-skelet og'riqlari bugungi kunda pediatriya, ortopediya va revmatologiya sohalarining muhim va dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Bu kasallikni differensial diagnostika qilish – to'g'ri tashxis qo'yish va boshqa o'xshash klinik belgilar ko'rsatuvchi kasalliklardan farqlab olish zamonaviy tibbiyotda alohida e'tibor talab qiladi. Chunki to'g'ri va o'z vaqtida aniqlanmagan, noto'g'ri davolangan ushbu kasallik o'smirning kelgusidagi hayot sifati, intellektual, jismoniy va ijtimoiy faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun

zamonaviy yondashuv asosida to'g'ri tashxis qo'yish va individual reja asosida davolash tadbirlarini olib borish muhim hisoblanadi. Mushak-skelet tizimi og'riqlari odatda umumiy va lokal og'riq xarakteriga ega bo'lib, umurtqa, bo'g'imlar, suyak va muskullar sohasida yuzaga chiqishi mumkin. Umurtqa sohasidagi og'riqlar asosan yelka, lombal va boshqa sohalarga tarqalishi mumkin, harakat vaqtida kuchayishi yoki tinch turganda paydo bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, biriktiruvchi to'qima yetishmovchiligi bilan bog'liq og'riqlarda mushaklarda zaiflik, suyaklarda siyraklik, tez charchash va mushaklarda tonusning pasayishi kabi o'ziga xos klinik belgilar uchraydi. Og'riq ko'pchilik holatlarda tarqoq yoki butun organizm bo'ylab har xil sohalarda paydo bo'lishi mumkin [1].

Biriktiruvchi to'qima yetishmovchiligini rivojlantiruvchi omillar turli-tuman bo'lib, genetik predispozitsiya, ekologik ta'sirlar, homiladorlik davrida ona organizmiga salbiy omillar ta'siri, ozuqaviy yetishmovchiliklar, surunkali somatik kasalliklar, endokrin buzilishlar asosiy sabab hisoblanadi. Kasallikning rivojlanish mexanizmi organizmda kollagen, elastin va boshqa biriktiruvchi to'qimaning asosiy komponentlarining sintezi va strukturasi buzilishi bilan bog'liq. Bu esa to'qimalarning elastikligini pasaytiradi, strukturaviy mustahkamligini buzadi va ularning funksional imkoniyatlarini cheklaydi. Mushak-skelet og'riqlari differensial diagnostikasida zamonaviy laborator va instrumental tadqiqot usullari keng qo'llaniladi. Ularning ichida asosan umumiy qon tahlili, biokimyoviy markerlarni aniqlash, kollagen va boshqa proteinlar miqdorini o'rganish, radiologik tekshiruvlar, magnit-rezonans tomografiya, ultratovush diagnostikasi, suyak zichligini o'lchash usullari orqali tashxis aniqlashtiriladi. Yuqoridagi usullar yordamida kasallikning bosqichi, og'riq manbai, boshqa kasalliklardan farqlash mumkin [2].

Zamonaviy davolash yondashuvlari kompleks tarzda olib boriladi. Avvalo, kasallik sababi aniqlanadi hamda to'qimalarni mustahkamlash uchun ozuqaviy qo'shimchalar va vitaminlar, qiymatli minerallarni to'g'ri parhez bilan ta'minlash, zaruriy hollarda, dori vositalari buyuriladi. Bunga qo'shimcha ravishda, fizioterapiya, maxsus davolovchi jismoniy mashg'ulotlar, massaj, suyanadigan asboblardan foydalangan holda rehabilitatsiya dasturlari tuziladi. Shu bilan birga, organizmda sintezlanadigan kollagen, elastin va boshqa biriktiruvchi to'qima komponentlarining normal ishlab chiqarilishini rag'batlantirishga

yo'naltirilgan preparatlar va biologik faol qo'shimchalardan foydalaniladi. Bemor o'smirning umumiy organizm ahvolini yaxshilash uchun individual hamda doimiy kuzatuv, kerakli laborator va instrumental monitoring amalga oshiriladi. Davolash jarayonida mos ravishda og'riqni kamaytirish, organizmdagi yallig'lanish jarayonlarini bartaraf qilish, mushak-skelet tizimining umumiy funksiyasini saqlash va takomillashtirish choralari ko'riladi. Dori-darmonlarni ishlab chiqishda zamonaviy texnologiya, so'nggi avlod preparatlari, to'qima regeneratsiyasini rag'batlantiradigan vositalar ham keng joriy etilmoqda [3].

Tibbiyot praktikasi tajribasida zamonaviy yondashuv sifatida individual milliy va xalqaro klinik tavsiyalar doirasidagi protokollarga asoslangan holatda harakat qilinadi. Shuningdek, multidistsiplinar yondashuvni qo'llash, ya'ni bemorni pediatr, ortoped, revmatolog, fizioterapevt, hamda parhezshunos va psixologlar birga kuzatishi yaxshi samara beradi. Bu masalada psixo-emotsional holatga ham e'tibor qaratish foydali, chunki og'riq sindromining shakllanishida stress, ruhiy zo'riqish va depressiv holatlarning ham ta'siri borligi isbotlangan. Reabilitatsiya bosqichida mushak va skelet tizimini mustahkamlovchi hamda biriktiruvchi to'qimalarning qayta tiklanishini qo'llab-quvvatlovchi mashg'ulotlar, suv muolajalari, elektromagnit terapiya, manual terapiya, maxsus kurort va sanatoriy-profilaktika dasturlari foydali va samarali hisoblanadi. Bolaning har tomonlama sog'lom rivojlanishini kengroq qo'llab-quvvatlash, sog'lom turmush tarziga rioya qilish, doimiy fiziologik jismoniy faoliyat bilan shug'ullanish, to'g'ri ovqatlanish eng muhim jarayondir. Ona va bola sog'lig'ini mustahkamlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, yosh organizmda bunday og'riqlarning oldini olish, erta tashxislash va to'g'ri davolash jamiyat salomatligining asosiy kafolatidir. Sababi, o'smirlik davri kelajak avlodning sog'lom bo'lib yetishishi uchun muhim poydevor vazifasini o'taydi. Bu masalada tibbiyot xodimlari, ota-onalar va maktab pedagoglarining ham muhim vazifalari mavjud – bola salomatligiga doimiy e'tibor, sog'lig'ini muntazam monitoring qilish, zarur muolajalarni vaqtda boshlash va profilaktik choralarni amalga oshirish lozim [4].

Biriktiruvchi to‘qima yetishmovchiligi bilan bog‘liq mushak-skelet og‘riqlarini aniqlash va davolash jarayonida zamonaviy ilmiy yutuqlar, diagnostika va davolashning ilg‘or uslublari, xalqaro standartlarga muvofiq protokollardan foydalanish bu kasalliklarni samarali aniqlash va boshqarishga yordam beradi. Shuningdek, davlat tomonidan tibbiy xizmatlarning mahalliy hududlarda ham takomillashuvi, zamonaviy klinikalar va laboratoriyalar faoliyatining rivojlanishi muammo yechimida muhim rol o‘ynaydi. Kasalliklarni oldindan bashorat qilish va erta tashxislash, o‘z vaqtida davolash va rehabilitatsiyaga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar natijasida sog‘lom avlod yetishib chiqmoqda. Shu jihatdan, tibbiy xizmatning har bir bosqichida zamonaviy yondashuvlarni qo‘llash, innovatsion texnologiyalardan foydalanish, ilg‘or mutaxassislarni tayyorlash, ota-ona va bolalar orasida profilaktik tadbirlarning samaradorligini oshirish asosiy maqsad bo‘lib qolmoqda [5].

Xulosa:

Xulosa sifatida ta’kidlash joizki, o‘smirlarda biriktiruvchi to‘qima yetishmovchiligi bilan bog‘liq mushak-skelet og‘riqlarini differensial diagnostika qilish va davolashda zamonaviy yondashuvlar kasalliklarni erta aniqlash, ularni vaqtida bartaraf qilish, o‘smir organizmining sog‘lom va to‘g‘ri rivojlanishini ta’minlash imkonini beradi. Tavsiya etilgan yondashuvlar, profilaktik va davolovchi chora-tadbirlar amaliy tibbiyotda keng joriy etilsa, sog‘lom avlodni tarbiyalash yo‘lida muhim qadam bo‘ladi. Bu sohada yanada samarali natijalarga erishish uchun ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish, kasallikni erta tashxislash va yangi zamonaviy davolash usullarini izlash zarur. Natijada, har tomonlama sog‘lom, faol va barkamol yosh avlodni voyaga yetkazishda mazkur yondashuvlarning o‘rni beqiyosdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alieva, D. (2018). “O‘smir yoshidagi bemorlarda biriktiruvchi to‘qima kasalliklarini erta tashxislashning klinik va laboratoriy xususiyatlari”. O‘zbekiston Tibbiyot Jurnal, 2(79), 67-73.

2. Baxromov, O. & Yusupova, M. (2020). “Revmatologik kasalliklarda biriktiruvchi to‘qima buzilishlarining klinik belgilari va davolash strategiyalari”. *Amaliy Tibbiyot*, 3(105), 42-47.
3. Erkinov, K. (2019). “Biriktiruvchi to‘qima kasalliklarining zamonaviy diagnostik usullari”. *Yangi Tibbiyot*, 5(14), 23-29.
4. G‘aniyeva, N. (2017). “O‘smirlarda mushak-skelet og‘riqlarining etiologik omillari va davolash yondashuvlari”. *Sog‘liqni Saqlash*, 2(42), 51-56.
5. Karimov, B., & Jo‘raev, D. (2021). “O‘smirlik davrida biriktiruvchi to‘qima yetishmovchiligining diagnostik imkoniyatlari va zamonaviy korektsiyasi”. *Ilm va Hayot*, 7(19), 33-38.
6. Nasriddinova, S. (2018). “Pediatrik yoshdagi biriktiruvchi to‘qima yetishmovchiligi bilan bog‘liq kasalliklarni differensial diagnostika qilish muammolari”. *Pediatriya Dolzarb Masalalari*, 2(6), 29-34.
7. Rasulova, M. (2022). “Mushak-skelet tizimi kasalliklarini innovatsion davolash usullari”. *Dolzarb Tibbiyot Jurnal*, 1(101), 67-73.